

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 6Ssk/4/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8021200074
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 04. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Viola Takáčová
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:8021200074.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobkyne: G. J., nar.: XX.XX.XXXX, trvale bytom XXX XX Y. X. XX, zastúpenej: JUDr. Milošom Kaščákom, advokátom, so sídlom Kalinčiakova 10, 093 01 Vranov nad Topľou, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom: Ul. 29. augusta 8-10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 83589-2/2020-BA zo dňa 17.12.2020, v konaní o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove, č. k. 5Sa/4/2021-49 zo dňa 30.09.2022, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť zamietla.
- II. Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania nepriznáva.

odôvodnenie:

I. Napadnutý rozsudok

1. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „krajský súd“ alebo „správny súd“) rozsudkom č. k. 5Sa/4/2021-49 zo dňa 30.09.2022 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“), postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „SSP“), zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 83589-2/2020-BA zo dňa 17.12.2020 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“), ktorým táto postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z. z.“), zamietla odvolanie žalobkyne v celom rozsahu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Svidník (ďalej aj „pobočka“), č. 200-006926-CA06/2020 zo dňa 05.10.2020. Uvedeným rozhodnutím pobočka podľa § 236 ods. 1 písm. c) zák. č. 461/2003 Z. z. rozhodla, že žalobkyňa je povinná vrátiť nemocenské poistenie za obdobie od 31.12.2010 do 30.06.2011 v celkovej sume 3.585,40 EUR. O trovách konania správny súd rozhodol podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 168 prvá veta SSP tak, že náhradu trov konania účastníkom nepriznal, keďže žalobkyňa nebola v konaní úspešná a nebol naplnený ani dôvod uvedený v § 168 prvá veta SSP.

2. Krajský súd zákonnosť napadnutého rozhodnutia preskúmal najmä v intenciách ust. § 236 ods. 1, § 236 ods. 2, § 109 ods. 2, § 184 ods. 1, § 184 ods. 5 zák. č. 461/2003 Z. z. a v režime stanovenom SSP, keď dospel k záveru, že podaná správna žaloba nie je dôvodná.

3. Z obsahu administratívneho spisu mal správny súd za preukázané, že dňa 18.01.2011 si žalobkyňa z dôvodu pracovnej neschopnosti od 31.12.2010 do 30.06.2011 uplatnila nárok na nemocenské z povinného nemocenského poistenia u zamestnávateľa D. U.Č.. Rozhodnutím č.: 200-003072-CA02/2011 zo dňa 15.03.2011 bol žalobkyňi priznaný nárok na nemocenské od 31.12.2010 do 30.06.2011 a za uvedené obdobie Sociálna poisťovňa vyplatila nemocenské v sume 3.585,40 EUR.

4. K námietke žalobkyne ohľadom premlčania nároku na vrátenie dávky nemocenského krajský súd uviedol, že až vyhlásením rozsudku Okresného súdu Svidník č. 3T/6/2016 zo dňa 21.10.2019 Sociálna poisťovňa zistila skutočnosť nasvedčujúcu postup podľa ust. § 236 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z., a to, že

žalobkyni bolo nemocenské vyplatené neprávom, keďže vyplatenie dávky neprávom žalobkyňa vedome spôsobila. Z uvedeného rozsudku vyplýva, že žalobkyňa spôsobila na cudzom majetku väčšiu škodu tým, že pracovnú zmluvu so zamestnávateľom uzatvorila účelovo so zámerom, že po následnom uznaní jej dočasnej pracovnej neschopnosti počas trvania pracovného pomeru bude mať nárok na čerpanie nemocenských dávok v zmysle zák. č. 461/2003 Z. z. Podľa krajského súdu pobočka rozhodla v zákonnej lehote, t. j. pred uplynutím trojročnej subjektívnej premlčacej lehoty, ktorá začala plynúť až odo dňa 21.10.2019, ako aj v rámci objektívnej desaťročnej premlčacej lehoty, ktorá uplynula dňa 31.12.2020.

5. Vo vzťahu k námietke, že trestné konanie vo veci žalobkyne nie je ukončené vzhľadom na zrušenie rozsudku Okresného súdu Svidník č. 3T/6/2016-274 zo dňa 21.10.2019 Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), krajský súd poukázal na nový rozsudok Okresného súdu Svidník sp. zn. 1T/3/2021 zo dňa 09.12.2021 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2To/2/2022 zo dňa 20.04.2022, ktorým bola žalobkyňa uznaná vinnou zo spáchania subvenčného podvodu podľa § 225 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona na rovnakom skutkovom základe ako vo veci 3T/6/2016.

6. Za nedôvodnú vyhodnotil správny súd napokon aj námietku žalobkyne, že jej nemocenské nebolo vyplatené. Nemocenské dávky boli vyplatené na účet uvedený na žiadosti o nemocenské, ktorého správnosť žalobkyňa potvrdila svojím vlastnoručným podpisom. Za správnosť údajov v žiadosti zodpovedá žiadateľ, ktorý vyplnením a podpísaním žiadosti potvrdzuje správnosť všetkých uvedených údajov. Počas priebežných výplat splatných súm nemocenského žalobkyňa ani raz nespochybnila spôsob výplaty.

II. Kasačná sťažnosť a vyjadrenie k nej

7. Proti napadnutému rozsudku podala žalobkyňa kasačnú sťažnosť, ktorej dôvod vymedzila tým, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 440 ods. 1 písm. g) SSP]. Navrhla, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

8. V podanej kasačnej sťažnosti žalobkyňa vyjadrila nesúhlas s právnym názorom krajského súdu, keď s poukazom na body 59 až 61 napadnutého rozsudku dôvodila, že prebiehajúce trestné konanie nemá vplyv na plynutie premlčacej lehoty na uplatnenie práva Sociálnej poisťovne na vrátenie dávky nemocenského. Podľa žalobkyne nárok na vrátenie neprávom poskytnutej dávky nie je nárokom na náhradu škody spôsobenej trestným činom. Tento nárok nevzniká ako následok konania páchatel'a, ale ide o nárok vyplývajúci zo zákona. Na vymoženie neprávom vyplatenej dávky má Sociálna poisťovňa voči povinnému iné zákonom stanovené možnosti. Žalobkyňa zastávala názor, že trojročná lehota na uplatnenie práva na vrátenie dávky začala plynúť najneskôr dňa 18.06.2012, kedy bolo podané trestné oznámenie, nie právoplatnosťou rozsudku.

9. Žalovaná vo svojom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti navrhla kasačnú sťažnosť v súlade s § 461 SSP zamietnuť. Zotrvála na svojom vyjadrení k žalobe zo dňa 24.05.2021 a stotožnila sa s napadnutým rozsudkom krajského súdu, podľa ktorého až odo dňa 21.10.2019 začala plynúť predmetná trojročná subjektívna premlčacia lehota. Zároveň platí, že nemocenské bolo žalobkyni vyplatené za obdobie od 31.12.2010, a teda desaťročná objektívna premlčacia lehota uplynula 31.12.2020. Námietka o premlčaní nároku je podľa názoru žalovanej nedôvodná, keďže pobočka rozhodla dňa 05.10.2020, teda v zákonnej lehote.

10. K výplate nemocenského v zhode s napadnutým rozsudkom uviedla, že táto bola vykonaná na účet uvedený v žiadosti o nemocenské, pričom Sociálna poisťovňa nemá kompetenciu overovať správnosť účtu uvedeného žiadateľom o dávku. Žalobkyňa pritom počas celého obdobia poberania nemocenského ani raz nenamietala, že jej nemocenské nie je vyplácané tak, ako požadovala.

III. Právne posúdenie veci kasačným súdom

11. Najvyšší správny súd ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

12. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd postupom podľa § 190 SSP zamietol ako nedôvodnú správnu žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 83589-2/2020-BA zo dňa 17.12.2020, ktorým táto rozhodla ako príslušný odvolací orgán o odvolaní žalobkyne proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočky Svidník č. 200-006926-CA06/2020 zo dňa 05.10.2020 vo veci uloženia povinnosti vrátiť nemocenské tak, že odvolanie zamietla a rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu potvrdila.

13. Podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 6/ zák. č. 461/2003 Z. z. do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o povinnosti poberateľa nemocenskej dávky, dávky garančného poistenia, dávky v nezamestnanosti a úrazovej dávky okrem úrazovej renty a pozostalostnej úrazovej renty vrátiť dávku alebo jej časť vyplatené neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrili.

14. Podľa § 236 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. príjemca dávky je povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého mu nepatrila alebo nepatrila v poskytovanej sume, ak je vyššia ako 5 eur a a) nesplnil povinnosť uloženú týmto zákonom, b) prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila, alebo c) vedome inak spôsobil, že dávka alebo jej časť sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila.

15. Podľa § 236 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. právo na vrátenie dávky poskytnutej neprávom alebo v nesprávnej sume sa premlčí uplynutím troch rokov odo dňa, keď Sociálna poisťovňa túto skutočnosť zistila, najneskôr uplynutím desiatich rokov odo dňa, za ktorý sa dávka vyplatila. Tieto lehoty neplynú počas konania o odvolaní, počas výkonu rozhodnutia alebo ak sa na úhradu preplatku vykonávajú zrážky z dávky.

16. Najvyšší správny súd mal z obsahu spisu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej, za preukázané, že:

Sociálna poisťovňa, pobočka Svidník, oznámením o začatí konania č. 1358-53/2020-SK zo dňa 17.08.2020 postupom podľa § 185 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z. z. oznámila žalobkyňi začatie konania vo veci povinnosti vrátiť sumu nemocenského podľa § 236 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 310/2006 Z. z., ktoré jej bolo vyplatené za obdobie od 30.12.2010 do 30.06.2011 v celkovej sume 3.585,40 EUR [žalobkyňa si nárok na nemocenské uplatnila žiadosťou zo dňa 18.01.2011 z poistenia u zamestnávateľa D. U., Y., kde bola prihlásená od 29.12.2010 do 30.12.2010 a keďže spĺňala všetky zákonom stanovené podmienky vzniku nároku na nemocenské, toto jej bolo priznané rozhodnutím č. 200-003072-CA02/2011 od 31.12.2010 do 30.06.2011];

konanie vo veci povinnosti vrátiť sumu nemocenského bolo správnym orgánom prvého stupňa začaté po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Svidník, sp. zn. 3T/6/2016-274 zo dňa 21.10.2019, ktorým bola žalobkyňa odsúdená za spáchanie prečinu podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona [za skutok, ktorého sa dopustila na tom skutkovom základe, že ako starobná dôchodkyňa, vedomá si jednak svojho nepriaznivého zdravotného stavu, spočívajúceho v chronickom ochorení pohybového systému a jednak neúmernej vzdialenosti z miesta trvalého pobytu do miesta výkonu práce, dňa 29.12.2010 osobne požiadala živnostníčku D. U., vykonávajúcu podnikanie pod obchodným menom D. U. s miestom podnikania Y., X. J.Á. XXX/X o uzatvorenie pracovného pomeru so zámerom, že po následnom uznaní jej dočasnej práceneschopnosti počas trvania pracovného pomeru bude mať nárok na čerpanie nemocenských dávok v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení a po uzatvorení pracovného pomeru na dobu určitú s tým, že do práce ako asistent nastúpi dňa 29.12.2010 vo Y. s dohodnutou mzdou 1 100 eur, ako aj jej nahlásení ako zamestnanca zamestnávateľom na pobočke Sociálnej poisťovne vo Svidníku, dňa 30.12.2010 po lekárskom ošetrení bola uznaná dočasne práceneschopnou do 30.6.2011, pričom po skončení pracovného pomeru dohodou ku dňu 31.12.2010 si uplatnila nárok na nemocenské dávky, na základe čoho jej ku škode Sociálnej poisťovne Bratislava boli neoprávnene priznané a vyplatené nemocenské dávky v sume 3 585,40 eur],

rozhodnutím č. 200-006926-CA06/2020 zo dňa 05.10.2020 pobočka podľa § 236 ods. 1 písm. c) zák. č. 461/2003 Z. z. rozhodla, že žalobkyňa je povinná vrátiť nemocenské poistenie za obdobie od 31.12.2010 do 30.06.2011 v celkovej sume 3.585,4 EUR;

proti tomuto rozhodnutiu podala žalobkyňa odvolanie [dôvodiac, že (i.) právo na vrátenie súm nemocenskej dávky bolo premlčané, keďže trojročná lehota na uplatnenie práva na vrátenie dávky začala plynúť najneskôr dňa 18.06.2012, kedy bolo Sociálnou poisťovňou podané trestné oznámenie (ii.) sumy nemocenskej dávky neboli vyplatené na účet žalobkyne, ale na osobný účet inej osoby, svedkyne F. Y., čo bolo preukázané jej svedeckou výpoveďou];

najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 2 Tdo 39/2020 zo dňa 08.12.2020 zrušil rozsudok Okresného súdu Svidník, sp. zn. 3T/6/2016-274 zo dňa 21.10.2019 a uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6To/65/2019 zo dňa 29.01.2020 (druhostupňové rozhodnutie);

v poradí druhým rozsudkom Okresného súdu Svidník sp. zn. 1T/3/2021 zo dňa 09.12.2021 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2To/2/2022 zo dňa 20.04.2022, právoplatný dňa 20.04.2022, bola žalobkyňa uznaná vinnou zo spáchania subvenčného podvodu podľa § 225 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona na rovnakom skutkovom základe ako vo veci 3T/6/2016;

žalovaná rozhodnutím č. 83589-2/2020-BA zo dňa 17.12.2020 v celom rozsahu zamietla odvolanie žalobkyne podané proti rozhodnutiu pobočky 200-006926-CA06/2020 zo dňa 05.10.2020 a toto rozhodnutie potvrdila [dôvodiac, že (i.) výplata nemocenského bola vykonaná na účet uvedený v žiadosti o nemocenské, pričom Sociálna poisťovňa nemá kompetenciu overovať správnosť účtu uvedeného žiadateľom o dávku (ii.) k zisteniu skutočnosti, že žalobkyňa zodpovedá za vedomé spôsobilosť

neprávom vyplatenej dávky došlo až nadobudnutím právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Svidník, sp. zn. 3T/6/2016-274 zo dňa 21.10.2019];

proti napadnutému rozhodnutiu sa žalobkyňa bránila podaním správnej žaloby, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že žalobu ako nedôvodnú zamietol.

17. Vychádzajúc z vyššie uvedeného vzhľadom na obsah spisu a na vyššie cit. právnu úpravu zák. č. 461/2003 Z. z. kasačný súd zistil, že medzi účastníkmi konania bola sporná otázka začatia plynutia subjektívnej lehoty podľa § 236 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z.

18. Najvyšší správny súd v tejto súvislosti uvádza, že ust. § 236 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. stanovuje tak subjektívnu, ako aj objektívnu lehotu, v rámci ktorej Sociálna poisťovňa disponuje právom na vrátenie dávky, ktorá bola poskytnutá neprávom alebo v nesprávnej sume s tým následkom, že pokiaľ si toto právo Sociálna poisťovňa neuplatní, dôjde k jeho premlčaniu. Pre začiatok plynutia trojročnej subjektívnej premlčacej lehoty v zmysle ust. § 236 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z. z. bolo v danej veci podstatné, kedy Sociálna poisťovňa zistila (pozn. kasačného súdu: toto ust. neuvádza slovné spojenie „mohla zistiť“), že dávka bola poskytnutá neprávom. Kasačný súd konštatuje, že správne orgány postupovali správne, keď svoj právny záver o neprávom vyplatenej dávke založili na rozsudku Okresného súdu Svidník č. k. 3T/6/2016 - 274 zo dňa 21.10.2019, ktorým bola žalobkyňa uznaná vinnou zo spáchania prečinu podvodu, a v zhode s krajským súdom uvádza, že začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty sa má posudzovať od momentu jeho vyhlásenia.

19. Kasačný súd zastáva názor, že uložiť povinnosť vrátiť preplatenú dávku podľa § 236 ods. 1 možno len vtedy, ak je preukázané, že príjemca vedome poberal dávku v čase, za ktorý mu nepatrila, alebo, ako je tomu aj v tu prerokovanej veci, neoprávnenú výplatu dávky zaviniť. Zároveň platí, že v prípade vydania rozhodnutia o povinnosti vrátiť dávku sa Sociálna poisťovňa musí v odôvodnení dôsledne vysporiadať s tým, či boli na strane príjemcu naplnené zákonné podmienky vyžadované v jednotlivých skutkových podstatách ust. § 236 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. Z okolností preskúmvanej veci je najvyššiemu správne súdu zrejmé, že v čase podania trestného oznámenia, t. j. dňa 18.06.2012, Sociálna poisťovňa nedisponovala dostatočným podkladom pre ustálenie záveru, že žalobkyňa výplatu dávok neprávom vedome spôsobila. Vo výroku rozsudku trestného súdu, ktorý je jediný oprávnený rozhodovať o vine a treste za spáchaný skutok, bola jednoznačne konštatovaná vina žalobkyne, pokiaľ ide o jej trestnoprávne konanie. S týmto konaním, ako to vyplýva z popisu skutku, za ktorý bola odsúdená, súviselo aj nezákonné prijatie nemocenskej dávky podvodným konaním žalobkyne. Vina žalobkyne bola pred súdom preukázaná vykonaným dokazovaním, ktorú skutočnosť sa žalovaná dozvedela najskôr až vyhlásením odsudzujúceho rozsudku. Teda až od tohto momentu začala pre žalovanú plynúť subjektívna lehota, v rámci ktorej sa premlčí jej právo na vrátenie dávky, keďže dovtedy sa jednalo len o podozrenie z neprávom vyplatenej sumy. Žalovaná sa v čase podania trestného oznámenia mohla iba domnievať, že žalobkyňa zodpovedá za vedomé spôsobenie neprávom vyplatenej dávky, ale ako preukázanú skutočnosť (rozumej „zistenie“), to mohla preukázateľne považovať až odo dňa 21.10.2019. Najvyšší správny súd sa teda stotožnil so záverom žalovanej o zachovaní subjektívnej premlčacej lehoty na vrátenie dávky. Zároveň, k rozhodnutiu o povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú dávku došlo v rámci objektívnej lehoty, ktorá začala plynúť od momentu prvej výplaty nemocenskej dávky za mesiac december 2010, pričom k jej márnemu uplynutiu by došlo po uplynutí desiatich rokov od uvedeného momentu.

20. Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší správny súd nepovažoval kasačnú sťažnosť žalobkyne za dôvodnú, a preto ju podľa § 461 SSP zamietol.

21. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší správny súd tak, že žalobkyne, ktorá v tomto konaní úspech nemala, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanej ich nepriznal, lebo to nemožno spravodlivo požadovať (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 veta prvá SSP).

22. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.